

ISTRAŽIVANJE IMPLEMENTACIJA MEDIJSKIH ZAKONA: SLUČAJ POBJEDA

Jednakiji od drugih

Najstariji crnogorski dnevni list nije privatizovan, čime je prekršen Zakon o medijima i subvencionira se iz državne kase iako je to protivno antimonopolskim aktima i sporazumima koje je Crna Gora prihvatila

Dnevnik *Pobjeda* kome je država većinski vlasnik sa 84,7 odsto kapitala naći će se tokom 2010. godine na tenderu za privatizaciju.

To je za *Monitor* potvrdio **Željko Rutović**, pomoćnik ministra kulture, medija i sporta. „Vlada Crne Gore je na sjednici od 17. decembra 2009. godine donijela Odluku o planu privatizacije za 2010. godinu kojim je, pored ostalog, predviđeno da se nastavi sprovođenje tendera za N.I.G *Pobjeda* a.d.“, kaže on.

VLASNIŠTVO I NEZAVISNOST: To će biti treći pokušaj da se privatizuje ova novina. *Pobjeda* je još Zakonom o medijima donešenim krajem 2002. godine trebala da raskine sa državnim vlasništvom, jer „država, jedinica lokalne samouprave i pravno lice koje je većinski u državnoj svojini... ne može biti osnivač medija“.

To zakonsko rješenje donijeto je kako bi se zadovoljili međunarodni standardi.

„Pravilo je da su novine u privatnom vlasništvu, a elektronički mediji mogu biti javni“, kaže za *Monitor* **Stjepan Malović**, profesor novinarstva na zagrebačkom univerzitetu i na Fakultetu političkih nauka u Podgorici. „Sigurno je da državno vlasništvo ne jamči potrebnu nezavisnost uređivačke politike, pa takvo rješenje ne ide

u prilog razvijanja slobodnih medija koji će služiti interesima javnosti, a ne vladajućima“, kaže Malović. On objašnjava: „U posljednje vrijeme ozbiljno se razmišlja i o tome da se javni servis osigura ne samo u elektroničkim medijima, već i u tiskanim, jer su tabloidizacija i profitni interes u manje razvijenim zemljama u potpunosti uništili nekadašnje ozbiljne, kvalitetne dnevne novine“. Ali, kaže on, to nikako ne znači da štampani mediji smiju ostati državno vlasništvo.

MALO KAŠNJENJE: Kao krajni rok za transformaciju *Pobjede* Zakon je bio propisao 24. novembar 2003. godine. U novembru te godine, tadašnji direktor **Radojica Luburić**, je pojašnjavao da je „svojinska transformacija u toku“, i da „mora biti postupna“. Nije precizirao da li je urađena procjena vrijednosti tog preduzeća, niti program svojinske i upravljačke transformacije.

Desilo se samo to da se *Pobjeda*, zvanično, 2004. godine prestala finansirati iz državnog budžeta.

Pomoćnik ministra **Željko Rutović** kaže da se dnevnik po Zakonu nije mogao ugasiti: „Zakon o medijima u članu 47 propisao je obavezu svojinske i upravljačke transformacije pravnih lica koja obavljaju novinsko-izdavačku djelatnost čiji je osnivač država ili jedinica lokalne samouprave, kao i da troškove transformacije treba da pokrije osnivač“. Ostali printani mediji u vlasništvu države i lokalnih samouprava mahom su ugašeni.

Pobjeda je transformisana u akcionarsko društvo tek 29. decembra 2005. godine. Većinski vlasnik bili su državni fondovi sa 71,6 odsto akcijskog kapitala. Država nije ni pokušala da privatizuje *Pobjedu* u zakonskom roku.

Takva odluka je bila motivisana političkim interesima smatra **Željko Ivanović**, jedan od osnivača i direktor dnevnog lista *Vijesti*.

On za *Monitor* kaže: „Iako se Vlada obavezala pred Savjetom Evrope da će privatizovati *Pobjedu*, ona to nije učinila. Dva su razloga - prvi je da ne želi da se odrekne sredstva propagande, pa zloupotrebljava tu novinu za partijske i

TRI NOVINE DVA SVIJETA

O razlikama u izvještavanju između crnogorskih dnevnih novina mogla bi se napisati opširna studija, ali to nije tema našeg istraživanja koje se bavilo prije svega implementacijom zakonskih rješenja. Ali, za ilustraciju uređivačkih politika donosimo naslove koji se odnose na dva događaja iz ovog mjeseca.

Izvještaji sa konferencije za štampu ekspertskog tima MMF-a dati su na naslovnim stranama sva tri lista:

Pobjeda: Uz korekcije dobri izgledi ekonomije

Dan: MMF-u se ne dopada što privreda propada

Vijesti: BDP pao najviše u regionu

Rezultate lokalnih izbora na Cetinju, koje je bojkotovao dio opozicije, državne i privatne dnevne novine su komentarisale naslovima na bitno drugačiji način:

Pobjeda: Cetinje potvrdilo apsurdnost bojkota

Dan: Bojkot najveći pobjednik

Vijesti: DPS počeo da gubi povjerenje

lične potrebe čelnika vladajuće stranke. Drugo - vrh vlasti želi da preko *Pobjede* poremeti tržišne uslove u Crnoj Gori na polju štampanih medija i izazove haos koji bi onda ugrozio listove koji žive samo od tržišta.”

PROPALE PRIVATIZACIJE:

Formalnu odluku da se krene sa privatizacijom *Pobjede* Vlada je donijela tek sredinom 2007. Raspisivanju tendera prethodila je vanredna Skupština akcionara (22. oktobar) na kojoj je donijeta odluka da se dug *Pobjede* prema državi od 1,9 miliona eura pretvori u akcijski kapital. Tako je država postala vlasnik 76,5 odsto *Pobjede*.

Mjesec kasnije, 20. novembra 2007. godine, raspisan je tender za privatizaciju 51 odsto akcija *Pobjede* u državnom vlasništvu. Nije objašnjeno zbog čega je Vlada namjeravala da u svom posjedu

zadrži skoro četvrtinu akcija, pošto se sličnog principa nije držala kada su privatizovana neka od najvažnijih crnogorskih preduzeća: *Jugopetrol*, *Telekom*, *KAP*. I zašto je opet kršen član 7 Zakona da država ne može biti vlasnik štampanih medija.

U DVOSTRUKOJ ULOZI - DIREKTOR NOVI-
NE I PARTIJE: Predrag Sekulić:

Tendersku dokumentaciju otkupila je samo njemačka kompanija WAZ, ali do isteka tenderskog procesa, koji je na njihov zahtjev produžen za 30 dana, nijesu predali ponudu za kupovinu *Pobjede*. Nezvanično WAZ je od trgovine odustao zbog nagomilanih dugova tog dnevnog lista. *Pobjeda* je krajem 2007. godine, prema tvrdnjama **Branka Vujovića**, tadašnjeg direktora Agencije za restrukturiranje pri-
vreda a sadašnjeg ministra ekonomije, samo državi dugovala 2, 67 miliona eura na ime neizmirenih poreskih oba-

veza. Rješenja o odloženom plaćanju poreza potpisivao je ministar finansija **Igor Lukšić**.

Jedna od prepreka za privatizacije *Pobjede* bio je i kolektivni ugovor koji je garantovao otpremnine u iznosu i do 35 hiljada eura. Višak zaposlenih u *Pobjedi*, prema različitim procjenama je između 150 - 200 radnika, za što bi kupac morao izdvojiti višemilionski iznos.

PREPREKE I TENDERI: Najave za novi tender krenule su u maju 2008. Krajem jula raspisan je novi tender. Jedinu ponudu dostavila je austrijska kompanija *Ost Holding GmbH*, stopostotno vlasništvo njemačke medijske grupe WAZ. Ponudila je četiri miliona eura za akcije i investicije od 3,4 miliona u narednih pet godina. Pregovori su trajali do kraja marta 2009. godine kada je ponuda povučena „zbog globalne ekonomske krize”.

Dugovi *Pobjede* su se u međuvremenu nagomilali. A Vlada odlučuje da učvrsti pozicije u tom mediju.

U proljeće 2009. godine usvojen je *Model finansijskog restrukturiranja Pobjede* prema kome je njen dug od skoro 5,8 miliona eura pretvoren u državne akcije. Vlada je novcem poreskih obveznika izmirila *Pobjedin* dug prema *Prvoj banci* koji je 30. aprila prošle godine iznosio 984.117 eura. Istovremeno, anulirana su i *Pobjedina* dugovanja prema državi u iznosu od 4,8 miliona. Vlada je, uz to, obećala državne garancije za novo zaduženje *Pobjede* u iznosu od 2,97 miliona eura.

U isto vrijeme, revizori konstatuju da je na kraju 2008. godine akcijski kapital *Pobjede* nominalno vrijedio 10,99 miliona eura, dok je gubitak društva u tom trenutku bio 11, 6 miliona eura.

Rutović za *Monitor* komentariše: „Nakon neuspjelog procesa privatizacije *Pobjeda* je nastavila sa procesom sveobuhvatnog organizacionog, kadrovskog, finansijskog i tehničko-tehnološkog restrukturiranja”.

Zakon o medijima propisuje da članovi upravnih i nadzornih odbora medijskih kuća ne mogu biti poslanici, funkcioneri političkih stranaka ili vladini funkcioneri. Ali ni ta odredba zakona nije poštovana. Za predsjednika UO *Pobjede* prošle godine izabran je **Predrag Sekulić**, politički direktor DPS-a i šef poslaničkog kluba te partije. Za članove UO izabrani su **Milorad Katnić**, pomoćnik ministra finansija, **Vesko Garčević**, politički direktor Ministarstva inostranih poslova i **Mensud Grbović**, član GO SDP-a. Za glavnog i odgovornog urednika *Pobjede* izabran je **Srđan Kusovac**,

NIJESMO
MOGLI UGASITI
NOVINU: Željko
Rutović

Evrope, komentariše odluku Vlade **Mladen Milutinović**, v.d direktora i glavnog i odgovornog urednika dnevnog lista *Dan*. „Time što su *Pobjedi* otpisana dugovanja a za ostale takve pomoći nema, jasno je da Vlada favorizuje taj mediji“ kaže Milutinović za *Monitor*.

„Najgore je što je kreator te nelojalne konkurencije država koja bi trebala da se bavi sprečavanjem nelojalne konkurencije i obezbjeđenjem tržišnih i podjednakih uslova za sve” ističe Željko Ivanović. On napominje: „Kada bi *Vijesti* ili *Dan* imali takve dotacije, novinu bi dijelili džabe a marketing bi bio upola jeftiniji”.

Pobjedini konkurenti na crnogorskom tržištu dnevne štampe smatraju da je ovaj list favorizovan od strane države i kada su u pitanju prihodi koji se ostvaruju od reklama. „Zbog pritiska države značajan broj kompanija, bilo da su privatna ili javna preduzeća, moraju da se oglašavaju u *Pobjedi* i to na taj način što dio budžeta za oglašavanje za *Vijesti* ili *Dan* preusmjeravaju *Pobjedi*”, tvrdi Ivanović.

Srđan Kusovac, glavni i odgovorni urednik *Pobjede* međutim kaže da je: „*Pobjeda* tržišni subjekat koji posluje kao i svaki drugi, bez olakšavajućih okolnosti nego, čak uz otežavajuće okolnosti - potpunu javnost rada, uz plaćen svaki cent poreza i doprinosa”.

Evidentno je da su oglosi o javnim nabavkama, pozivi za tendere koje raspisuje ministarstva, vladine agencije i državna

preduzeća velikim dijelom preusmjereni na *Pobjedu*, iako je čitanost tog lista mnogo manja od druge dvije dnevne novine. Prema istraživanju koje je krajem prošle godine uradila Agencija za istraživanje javnog mnjenja i ispitivanje tržišta *Defakto konsaltansi* - *Vijesti* čita 29, *Dan* 24, a *Pobjedu* 16 odsto ispitanika.

Prema podacima koje je uredništvo *Pobjede* objavilo u tom listu, *Pobjedini* prihodi od reklama u

dotadašnji savjetnik premijera **Mila Đukanovića**.

NELOJALNA KONKURENCIJA: Da imenovanje političkog direktora vladajuće partije nije u skladu sa zakonom potvrdio je i sam Sekulić uz objašnjenje da se „ne može sve urediti zakonom“. „Zakon je prekršen onoga trenutka kada nije bilo zainteresovanih za privatizaciju *Pobjede*“, kazao je.

Slučaj *Pobjede* je nezabilježen slučaj nelojalne konkurencije na tržištu

ŠTA JE SA JEDNAKIM USLOVIMA NA TRŽIŠTU: Željko Ivanović i Mladen Milutinović

prvih devet mjeseci prošle godine bili su 434 hiljade eura, a za prethodnu godinu 777 hiljada eura. Prihodi od oglašavanja, što u slučaju *Pobjede* uglavnom znači čitulje i umrlice, u prvih devet mjeseci 2009. godine bili su znatno veći – 1,1 miliona eura, odnosno 1,6 miliona prethodne godine.

IZUZETAK OD PRAVILA: „U 2008 godini, koja je bila najuspješnija u istoriji *Vijesti* ukupan prihod od marketinga bio je 3,4 miliona eura a u prvih devet mjeseci ove godine 1,9 miliona eura”, kaže Ivanović, praveći paralelu između marketinških prihoda *Pobjede* i *Vijesti*: „Da ima tržišne ekonomije oni ne bi mogli imati ni polovinu ovog prihoda od reklama”. Milutinović i Ivanović se slažu da njihovi mediji zbog toga trpe veliku štetu.

Samo u posljednjih nekoliko godina na ime oprosta i otkupa dugova iz budžeta *Pobjeda* je dobila 7,7 miliona eura. Dodaju li se tome i obećane vladine garancije za kreditno zaduženje od skoro tri miliona eura, proizilazi da je *Pobjeda* poreske obveznike Crne Gore

u periodu od 2004. do danas koštala skoro 11 miliona eura.

Subvencije države nijesu protivne samo Zakonu o medijima, već i antimonopolskim aktima i sporazumima koje je Crna Gora prihvatila posljednjih godina, usklađujući svoje zakonodavstvo sa evropskim. Prema Zakonu o kontroli državne pomoći, usvojenim 2009. godine zabranjuje se svaka finansijska podrška kojom se narušava slobodna konkurencija. Tim se Zakonom nedavno pravdao potpredsjednik Vlade Igor Lukšić nakon što je negativno odgovorio na zahtjev privatnih štampanih medija da im država, po ugledu na sličan slučaj u Srbiji, olakša poziciju poslije prošlogodišnjeg bankrota velikog novinskog distributera koji je crnogorskim štampanim medijima ostao dužan blizu milion eura.

Zabranjuje se, dakle, svaka pomoć države štampanim medijima. Samo se *Pobjeda* izuzima.

Milena PEROVIĆ-KORAĆ
Zoran RADULOVIĆ

(Projekat je podržan od strane Delegacije EU u Crnoj Gori, a svi nalazi su isključivo rezultat istraživanja našeg novinarskog tima)

jugodata
Autodesk
Value Added Reseller

Organizovani haos

U novim zakonskim rješenjima, pored jasno definisanih nadležnosti, bilo bi neophodno i da regulatori, ma koliko da ih ima, funkcionišu kao nezavisna tijela, a ne kao puka transmisija političkih grupa ili vladinih institucija

Vlada Crne Gore će na proljeće razmatrati Nacrt zakona o elektronskim medijima i izmjene i dopune Zakona o elektronskim komunikacijama.

Pomoćnik ministra za medije **Željko Rutović** objašnjava: „Cijeneći potrebu usklađenosti dva zakonska teksta, Zakona o elektronskim komunikacijama i Zakona o elektronskim medijima, Vlada Crne Gore, shodno Programu rada za 2010. godinu, planirala je da se oba zakonska teksta razmatraju u drugom kvartalu“.

Izmjene postojećeg Zakona o elektronskim komunikacijama i donošenje Zakona o elektronskim medijima, kao i njihovo međusobno usaglašavanje biće jedno od pitanja o kojima će Evropska komisija voditi računa prilikom izrade mišljenja o kandidaturi Crne Gore za članstvo u EU, rekao je nedavno **Leopold Maurer**, šef delegacije Evropske unije u Podgorici.

EU od Crne Gore traži da na tržištu elektronskih medija ima regulatora koji će biti nezavisan od političkih tijela, sa stabilnim izvorom finansiranja.

Trenutno, to nije slučaj.

VLADIN REGULATOR: U avgustu 2008. godine donijet je Zakon o elektronskim komunikacijama, kojim je distribucija frekvencija oduzeta nezavisnom regulatoru Agenciji za radiodifuziju (ARD) i predata nekadaš-

njoj Agenciji za telekomunikacije, koja je uz nove nadležnosti dobila i novo ime, Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost

(AEKP), čiji Savjet „imenuje Vlada po raspisanom konkursu, na predlog Ministarstva za saobraćaj i teleko-

Ministarstvo kulture i medija doradilo je svoj nacrt i nova rješenja je šef delegacije EU u Podgorici **Leopold Maurer**, 10.

februara ove godine, ocijenio kao korak naprijed. Taj je tekst bolji od prethodnog, ali ništa ne znači dok se ne izmjeni Zakon o elektronskim komunikacijama, upozorava Jadranka Vojvodić

munikacije”. Tako je dodjela frekvencija potpala direktno pod Vladin uticaj.

„Tako rješenje nije u

skladu sa evropskim standardima i evropskom praksom”, kaže za **Monitor** **Jadranka Vojvodić**, pomoćnica

direktora ARD. Nakon velikog iskoraka koji je napravljen usvajanjem medijske regulative 2002. godine, napravljen je korak unazad, smatra ona.

Da nova zakonska rješenja nijesu u skladu sa evropskim i međunarodnim standardima, crnogorsku Vladu upozorili su iz Savjeta Evrope, OEBS-a i međunarodne organizacije *Article 19*, prije nego je zakon usvojen.

Article 19 je tako upozorio da su nova rješenja nazadak, da AEKP nedostaje nezavisnost i da „to predstavlja jasno kršenje međunarodnih standarda i značajan korak nazad“ u odnosu na raniju situaciju, u kojoj je nezavisna ARD bila odgovorna za regulaciju u oblasti frekvencija.

Uzalud su bila upozorenja. Vladu i parlament nije odgovorila ni preporuka Savjeta Evrope: „Pravila koja se tiču regulatornih organa za oblast radiodifuzije, posebno njihovog imenovanja i sastava, predstavljaju ključni element njihove nezavisnosti. Zato ona treba da budu utvrđena tako da ih zaštite od bilo kakvog uplitanja prije svega političkih snaga ili ekonomskih interesa”.

ZAMRŠENE PROCEDURE: „Potpuno su se oglušili o ta upozorenja”, kaže za *Monitor* **Ranko Vujović**, izvršni direktor UNEM-a. „Zakon o elektronskim komunikacijama je osvanuo u *Službenom listu Crne Gore*, naprečac, bez prethodne javne rasprave”, kaže on.

Sa 30 dana kašnjenja, 15. decembra 2008. godine, izabran je i Savjet AEKP. Za predsjednika Savjeta AEKP izabran je **Šaleta Đurović**, suprug **Gordane Đurović**, ministricе za ekonomske integracije, što je izazvalo reakcije dijela opozicije zbog navodnog konflikta interesa. I tim je dodatno stavljena sjenka na nezavisnost regulatora, upozoravali su oponenti.

„Zakon o elektronskim komunikacijama nije na jasan način regulisao proces niti postavio kriterijume za

Sandra Bašić-Hrvatinić: „Ne može se tako neodgovorno igrati sa zakonima. Ne može se donijeti zakon i onda godinu kasnije donositi amandmani da bi se popravilo ono što nije dobro napravljeno. Treba u Zakonu o elektronskim komunikacijama precizirati proceduru podjele frekvencija, jer kako je sada definisana, to je recept za katastrofu u budućnosti”

dodjelu frekvencija”, objašnjava Jadranka Vojvodić. Novi zakon je ukinuo niz nadležnosti ARD, od kojih većina nije prenesena na bilo koji drugi organ. Među njima su i procedure za sprovođenje postupka dodjele radio difuznih frekvencija. Dodjela frekvencija prešla je u ruke AEKP, ali se u članu 69 Zakona predviđa „saglasnost regulatornog organa za programske sadržaje”.

Zakon, međutim, nije precizirao ko je „regulatorni organ za programski sadržaj”.

Praksa je ubrzo pokazala šta to znači. Televizija *Vijesti* je dvije godine čekala na dodjelu frekvencija za Podgoricu. Nije imao ko da da saglasnost za dodjelu radio frekvencija, pošto ARD nije sebe prepoznala kao „programskog regulatora.”

Tek pošto je nedavno Vlada predložila, a Skupština usvojila amandman kojim je zakon ispravljen, tako da je precizno definisano da je programski regulator ARD, raspisan je tender na kome su frekvenciju dobile i TV *Vijesti*.

„Mi smo za to vrijeme pretrpjeli milionsku štetu”, kaže za *Monitor* **Slavoljub Šćekić**, direktor Televizije *Vijesti*. „I pored toga što nam je, prema istraživanjima, rejting rastao, oglašivače je prvenstveno zanimalo da li se naš program vidi u Podgorici, koja ima oko 30 odsto ukupnog broja stanovnika, a kao centar predstavlja više od polovine ukupne potrošnje”, objašnjava Šćekić.

PRAKSA: Direktor Agencije za radiodifuziju, **Abaz Beli Džafić** u razgovoru za *Monitor* podsjeća da je TV *Vijesti* tužila ARD i da su izgubili spor. „Onog momenta kad je Vlada odlučila da promijeni Zakon o elektronskim komunikacijama i propiše da je ARD nadležna da postupa po tom zakonu, mi smo u najkraćem roku odradili svoj dio posla što je omogućilo ovoj medijskoj kući da dođu do traženih frekvencija.”, kaže Džafić.

Direktor TV *Vijesti*, međutim, objašnjava da je ta televizijska kuća izgubila spor samo iz proceduralnih razloga, jer kako stoji u odluci Upravnog suda, taj sud nije bio nadležan da odlučuje. „Interesantno je da se ARD samo u slučaju TV *Vijesti* bila proglasila nenadležnom. Dodijelila je status emitera za TV 777 čiji je vlasnik *Lutrija Crne Gore*”, kaže Šćekić.

Nijesu samo TV *Vijesti* imale problema zbog normativnog haosa koji je napravljen. Zbog toga što procedura dobijanja nije jasno definisana, objaš-

njavaju u Asocijaciji komercijalnih emitera Crne Gore ni „NTV Montena, radio *Delfin* i TV *Corona* nijesu mogle dobiti frekvencije, jer nije imao ko da raspise tender za radio difuzne frekvencije”.

NOVE IGRE: Prilike u ovoj oblasti dodatno je iskomplikovao nacrt Zakona o elektronskim medijima koji je Ministarstvo kulture i medija javnosti dalo na uvid u maju 2009. godine. Potrebu izrade Zakona o elektronskim medijima uslovalo je donošenje Zakona o elektronskim komunikacijama, kao i potreba usklađivanja našeg zakonodavstva sa propisima u EU, pojašnjava za *Monitor* Željko Rutović, pomoćnik ministra za kulturu i medije.

Iz *Article 19* stigla je primjedba da i tom nacrtu nedostaje jasno razgraničenje uloga u postupku izdavanja frekvencija. „To je već uočljivo iz prvog člana Nacrta“, upozoravali su stručnjaci *Artikla 19*, koji su dali i niz drugih primjedbi, koje su se odnosile na način finasiranja regulatira i tako dalje.

Sandra Bašić-Hrvatini, ekspertica Savjeta Evrope iz ove oblasti je upozorila crnogorsku Vladu da je neophodno zamijeniti sporne tačke Zakona o elektronskim komunikacijama, te da bi bez tih izmjena ARD, odnosno buduća Agencija za elektronske medije, „bila finansijski u potpunosti zavisna od države i njenih institucija”.

Ona je tada upozorila Vladu: „To je cijela industrija od koje zavise ljudi koji dobijaju informacije. Ne može se tako neodgovorno igrati sa zakonima. Ne može se donijeti zakon i onda godinu kasnije donositi amandmani da bi se popravilo ono što nije dobro napravljeno. Treba u Zakonu o elektronskim

komunikacijama precizirati proceduru podjele frekvencija, jer kako je sada definisana, to je recept za katastrofu u budućnosti. Možete imati jednu agenciju ili dvije, to nije bitno, ali je bitno da se definiše šta ko radi”. Ona je tada ocijenila i da je Zakon o elektronskim komunikacijama „pisao neko ko nema pojma o medijima”.

KORAK NAPRIJED: Ministarstvo kulture i medija, nakon brojnih

rali smo radnu grupu koja će se time baviti”, kaže on. On je istakao da će se voditi računa o primjedba eksperata i da će učiniti sve da se naša zakonska rješenja u ovoj značajnoj oblasti usaglase sa evropskim, što je i zatraženo od crnogorske Vlade u više navrata od strane EU.

KORAK NAZAD: U novim zakonskim rješenjima, pored jasno definisanih nadležnosti, bilo bi neophodno i da regulatori, ma koliko da ih ima, funkcionišu kao nezavisna tijela, a ne kao puka transmisija političkih grupa ili vladinih institucija. A da bi se osigurala nezavisnost regulatora, pored načina finasiranja, bilo bi jako važno definisati i način izbora članova savjeta.

U Nacrtu zakona o elektronskim medijima preslikano je model izbora članova savjeta iz novog Zakona o javnom servisu, kojim se propisuje da se članovi Savjeta RTCG biraju u parlamentu prostom većinom. To su rješenje mnogi stručnjaci okarakterisali kao korak nazad u odnosu na zakon iz 2002.

godine, jer je tako parlamentarnoj većini data mogućnost da odlučuje o izboru članova Savjeta RTCG, čime se dovodi u pitanje princip nezavisnosti.

Taj je model dovoljno evropski, ranije je objašnjavao Željko Rutović: „Imamo primjere u regionu da se poslaničke liste dogovaraju oko kandidata za članove savjeta, imamo rješenja gdje ministarstva predlažu određeni broj kandidata, predsjednici države, vlade, skupštine...” Ali nigdje u regionu, kao u Crnoj Gori, o kandidatima civilnog društva ili različitih strukovnih organizacija ne odlučuju glasovi vladajuće većine u parlamentu.

Milena PEROVIĆ-KORAĆ
Zoran RADULOVIĆ

DOVOLJNO SMO EVROPSKI: Željko Rutović

upozorenja, doradilo je posljednjih mjeseci svoj nacrt i nova rješenja je Leopold Maurer, šef delegacije EU u Podgorici, 10 februara ove godine, ocijenio kao „korak naprijed”.

„Taj novi tekst jeste bolji od prethodnog. Problem je, međutim, što to ništa ne znači dok se ne izmjeni Zakon o elektronskim komunikacijama”, upozorava Jadranka Vojvodić.

Vlada nije ni počela sa izmjenama Zakona o elektronskim komunikacijama.

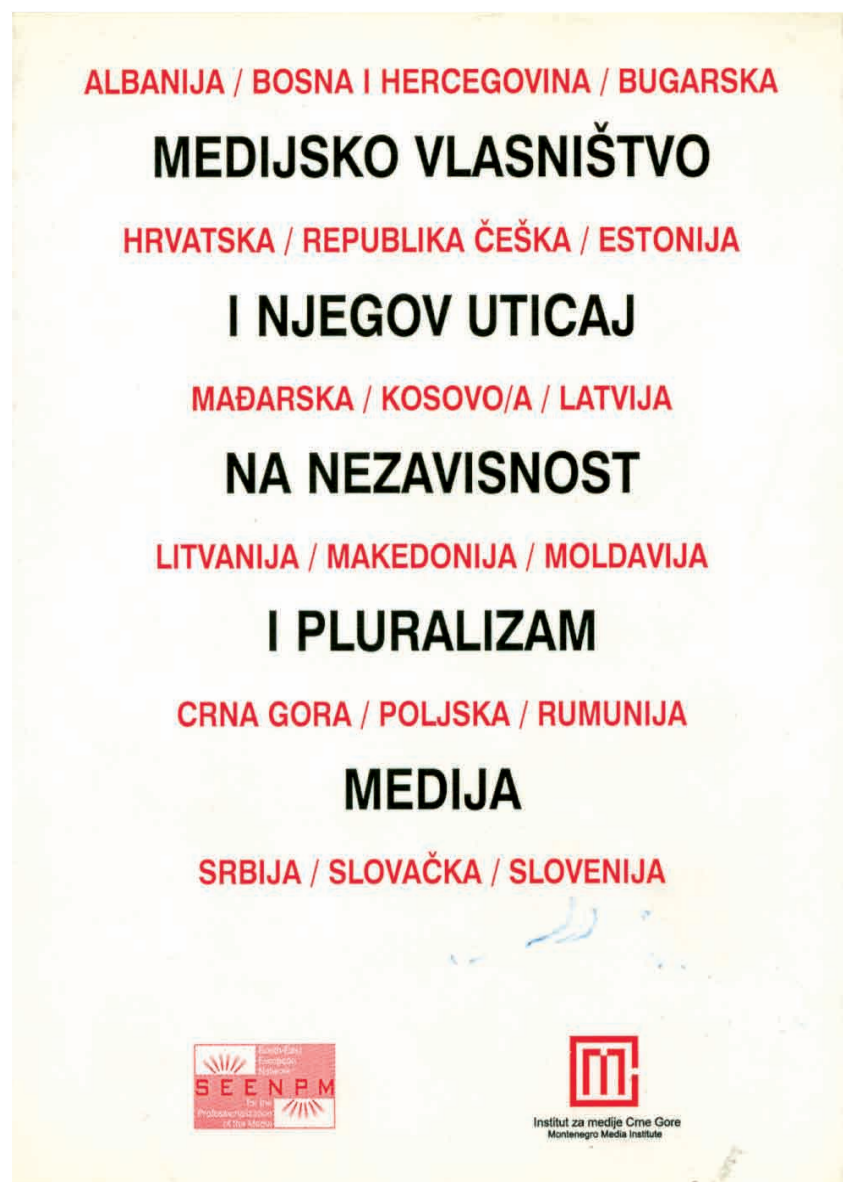
Srđan Mihaljević, pomoćnik ministra saobraćaja i telekomunikacija, za *Monitor* objašnjava da je Ministarstvo saobraćaja na samom početku rada na izmjenama Zakona o elektronskim komunikacijama. „Ovih dana formi-

(Projekat je podržan od strane Delegacije EU u Crnoj Gori, a svi nalazi su isključivo rezultat istraživanja našeg novinarskog tima)

Bez jasnih pravila

Zakon o medijskoj koncentraciji još nije donijet iako je njegov prvi nacrt u saradnji sa Evropskom agencijom za rekonstrukciju i Savjetom Evrope načinjen davne 2004. godine

IMA LI NEDOZVOLJENE MEDIJSKE KONCENTRACIJE:
Publikacija Instituta za medije Crne Gore

Iako se setom medijskih zakona usvojenih krajem 2002. godine garantuje medijski pluralizam, Crna Gora još nema zakon o nedozvoljenoj medijskoj koncentraciji, kojim bi se regulisali transparentnost tržišta i spriječili monopoli.

Evropski parlament je još 1990. godine u *Rezoluciji o preuzimanju medija i pripajanju* naglasio da je medijski pluralizam od suštinske važnosti, a da je ograničavanje koncentracije vlasništva neophodno ne samo iz ekonomskih razloga već kao „sredstvo garantovanja raznovrsnosti informacija i slobode štampe”.

Crna Gora ima 65 elektronskih medija, tri dnevne novine i priličan broj periodične i sedmične štampe, ali to ne mora da znači da je princip pluralizma ostvaren. Pored broja medija, značajno je i ko stoji iza njih, ko ih kontroliše, čiji je kapital unutra.

Zrinka Peruško, profesorica zagrebačkog univerziteta, definiše posljedice nedozvoljene medijske koncentracije na medijski pluralizam: „Tako se može dogoditi da se unutar jedne velike medijske korporacije koja u vlasništvu ima tiskane i elektroničke medije, informacije odabiru i prerađuju u samo jednom uređivačkom središtu. Tada nam je svejedno jesmo li čitali novine, gledali televizijske vijesti, ili slušali radijske – informacije su uvijek iste”.

Ona pojašnjava da su moguće dvije vrste koncentracije: horizontalna i vertikalna. Horizontalna se odnosi na kontrolu nad medijima iste vrste, kao i na posjedovanje više različitih medija od strane nekog velikog koncerna. Vertikalna koncentracija vezana je za kontrolu čitavog lanca proizvodnje i distribucije medija, kao i na kontrolu jedne vrste medija

na različitim nivoima – lokalnom, nacionalnom, međunarodnom.

POSTOJEĆA REGULATIVA: Crnogorsko zakonodavstvo se problemom nedozvoljene medijske koncentracije bavi tek u jednom poglavlju Zakona o radiodifuziji, gdje se sankcioniše nedozvoljena koncentracija u elektronskim medijima.

Zakon, ukratko, propisuje da je medijska koncentracija nezakonita kada „imalac dozvole za rad nacionalne televizije ili radija posjeduje više od 25 odsto akcija u drugoj radiodifuznoj kompaniji koja ima pokrivenost na nacionalnom nivou”. On takođe, kaže zakon, ne može izdavati novine čiji tiraž premašuje tri hiljade primjeraka, niti posjedovati više od deset odsto akcija u novinskoj agenciji.

Zakon kao nedozvoljenu medijsku koncentraciju definiše i situaciju kada privatni elektronski medij emituje više od jednog radio ili televizijskog programa na istom području, a zabranjuje se i da „lokalni i regionalni emiter posjeduje više od 30 odsto drugog lokalnog ili regionalnog emitera na istoj teritoriji i da posjeduje lokalne dnevne novine na istoj ili susjednoj teritoriji”.

„Te odredbe su ispoštovane, tako da u Crnoj Gori nemamo slučajeve nedozvoljene medijske koncentracije”, kaže za *Monitor* **Abaz Beli Džafić**, direktor Agencije za radio difuziju. On, međutim, napominje da postoje „granični slučajevi koje treba pratiti”. Džafić nije međutim želio da precizira o kojim je slučajevima riječ.

Jedina studija koja je na tu temu rađena je publikacija *Medijsko vlasništvo* koju je 2004. godine izdao Institut za medije Crne Gore. U toj se studiji navodi da je Zakon o radio difuziji kad je u pitanju nedozvoljena medijska koncentracija prekršen „u više slučajeva ispreplijetanog medijskog vlasništva”. Između ostalih,

kao najveći vlasnici medija pominjani su preduzeće *Jumedia Mont* koje posjeduje dnevni list *Dan*, nedjeljnik *Revija D* i *Radio D* i **Miodrag Perović**, profesor na Univerzitetu Crne Gore, osnivač i suvlasnik u nekoliko crnogorskih medija: dnevni list *Vijesti*, Televizija *Vijesti*, nedjeljnik *Monitor*, *Radio Antena M*. Zanimljivo, riječ je o opozicionim medijima. U publikaciji se, između ostalog navodi, da su u Perovićevom stopostotnom vlasništvu *Vijesti*, *Monitor* i *Antena M*.

„Mi nijesmo u medijskoj koncentraciji, jer *Radio D* nema nacionalnu frekvenciju”, kaže za *Monitor* Mladen Milutinović, direktor *Jumedia Mont*.

Miodrag Perović za *Monitor* kaže: „Vlasnički udjeli, moji i lica sa mnom

sništvo privremeno prenijeto na mene. Autori publikacije su to stanje, koje je trajalo jedan ili dva dana prikazali kao trajno, na osnovu čega je napravljena propaganda o velikoj koncentraciji mog vlasništva u medijima.”

On naglašava: „Iako je uvijek sve bilo u okviru zakona, ja svih dvadeset godina vodim računa da se ne približim nijednoj političkoj organizaciji da ne bih ugrozio imidž nezavisnosti medija u čijem osnivanju sam učestvovao. Nijedna politička partija ili njen lider nijesu mi dali nikakvu pomoć koja bi vrijedila cent, niti sam s bilo kojim od njih vodio razgovor o takvoj pomoći”.

TRANSPARENTNOST VLASNIŠTVA: Vlasništvo medija koji se povezuju sa Perovićem je javno i

transparentno. To se, međutim ne bi moglo reći za pojedine medije. Na taj problem ukazuju u Agenciji za radiodifuziju. „Imamo slučajeve prikrivenog vlasništva”, kaže Džafić, opet ne želeći da konkretizuje o kojim se medijima radi.

Zakon o medijskoj koncentraciji trebao je između ostalog da obezbijedi transparentnost vlasništva u medijima. Ali i da u kontroli vlasništva nad medijima uključi još crnogorskih institucija, poput Privrednog suda i Ministarstva kulture, sporta i medija.

Sadašnja rješenja iz Zakona o radiodifuziji, osim što su nedovoljna jer se ne bave uopšte nedozvoljenom medijskom koncentracijom u štampanim medijima, trebalo bi razmotriti. Na to upozorava direktor Agencije za radio difuziju, Abaz Beli Džafić.

Primjedbu na rješenja o limitima vlasništva imali su i eksperti Savjeta Evrope **Sandra Bašić - Hrvatinić** i **David Ward** u Strazburu 2004. godine, gdje je predstavljena jedna od verzija crnogorskog Nacrta zakona o medijskoj koncentraciji, koji je još daleko od usvajanja. Taj Nacrt je preuzeo postojeća rješenja iz Zakona o radio difuziji, zabranjujući tako da vlasnik štampanog medija koji ima tiraž veći od 3000 primjeraka učestvuje u ka-

Abaz Beli Džafić:

„Ne postoje odredbe u medijskom zakonodavstvu koje bi spriječile da jedna kompanija ili jedna osoba kupi sva tri crnogorska dnevna lista”

povezanih, u medijima su znatno ispod zakonom predviđenih granica i nigdje ne posjedujemo većinski paket. Publikacija od koje polazi vaše istraživanje falsifikovala je činjenice koje se tiču mene. Kad su me osnivači *Monitora* i *Antene M* ovlastili da novinarima dam vlasničke udjele u ovim medijima, na prijedlog advokata napravljen je međukorak u kojem je sa 72 osnivača vla-

pitalu drugog preduzeća koje izdaje štampani medij sa više od 10 odsto kapitala. Ista granica postavljena je i u slučaju da učestvuje u vlasništvu elektronskog medija sa nacionalnom pokrivenošću i preduzeću za štampanje i distribuciju medija.

„Navedeni donji prag tiraža je veoma mali i može voditi gušenju rasta time što će se blokirati horizontalna integracija i strategije ekonomskog rasta kojima bi oni postali ekonomski održiva preduzeća. Neophodno je razmotriti da li taj prag prijeti da priguši razvoj tržišta štampanih medija”, navodi se u komentaru eksperata SE na Nacrt zakona o medijskoj koncentraciji.

BEZ ZAKONA: U aprilu 2004. godine Vlada Crne Gore je sa Savjetom Evrope i Evropskom agencijom za rekonstrukciju potpisala zajedničku inicijativu o izradi nacarta zakona o medijskoj koncentraciji u Crnoj Gori. Od tada izrađeno je nekoliko verzija nacarta, ali se nije došlo ni do forme predloga. Zakon o medijskoj koncentraciji nije donešen iako je obavezu

njegovog usvajanja propisao i Zakon o medijima koji kaže da će „zaštita konkurencije na polju informacija biti uređena posebnim zakonom”.

U Ministarstvu kulture, sporta i medija, kažu, da zakona neće ni biti.

Željko Rutović, pomoćnik ministra kulture, sporta i medija za *Monitor* pojašnjava: „S obzirom da je Skupština Republike Crne Gore u novembru 2005. godine usvojila Zakon o zaštiti konkurencije, potreba donošenja posebnog zakona o nedozvoljenoj medijskoj koncentraciji u štampanim medijima postala je suvišna”.

Rutović dalje objašnjava da je u mišljenju Ministarstva za ekonomski razvoj na Nacrt zakona o nedozvoljenoj koncentraciji u štampanim medijima kojeg je pripremilo Ministarstvo kulture, sporta i medija „istaknuto da Zakon o zaštiti konkurencije, kao jedinstveni antimonopolski zakon u Crnoj Gori, uređuje način, postupak i mjere zaštite konkurencije na tržištu”.

Pomoćnik ministra za kulturu, sport i medije precizira: „Predstavnik Evropske komisije, nakon konsultovanja relevantne službe Komisije, obavijestio je Sekretarijat za evropske integracije Vlade Crne Gore da se

pravila konkurencije EU u zaštiti primjenjuju na sve sektore ekonomske aktivnosti. Ne postoje specifična antimonopolska ili pravila koncentracije za medije. Stoga pravila konkurencije treba primjenjivati na sve sektore, bez izuzetaka”.

U Agenciji za radio difuziju, međutim, ne misle da je postojeća zakonska regulativa dovoljna.

„Ako bi se pojavio neko ko želi da kupi sve tri dnevne novine u Crnoj Gori, ne bi bilo zakonskog osnova da mu se to zabrani”, objašnjava Džafić. Bez obzira na Zakon o zaštiti konkurencije. „Trebalo da se shvati da to uopšte nije nemoguće”, upozorava on.

Crnogorska dnevna štampa je prije nekoliko godina bila korak od tog scenarija. Njemački medijski koncern WAC koji je do prije nekoliko godina posjedovao polovinu akcija najtiražnijeg crnogorskog dnevnika *Vijesti*, istovremeno je sa Vladom pregovarao o kupovini državnog lista *Pobjeda*. Predstavnici WAC-a vodili su pregovore i o preuzimanju dijela vlasništva nad dnevnikom *Dan*, drugom po broju prodanih primjeraka u Crnoj Gori.

U regionu je ulazak njemačkog koncerna WAC podstakao koncentraciju vlasništva. U nekim zemljama WAC je kupio najtiražnije listove, kao što je bio slučaj sa Makedonijom u kojoj je preuzeo vlasništvo nad tri dnevnika. U Hrvatskoj WAC posjeduje polovinu EPH, koja ima premoć na tržištu magazina i jednu od prvih pozicija na tržištu dnevnih novina. U Bugarskoj WAC je kupio dva najtiražnija dnevna lista, dok je u Srbiji najstarija novinska kuća *Politika* prešla u vlasništvo ovog koncerna, kao i više lokalnih magazina i novina. WAC je prisutan i u Bosni i Hercegovini, a u Rumuniji takođe posjeduje više medija.

I pored povike na privatne medije, čini se da je država u Crnoj Gori koncentrisala najviše medija u svojim rukama. Uprkos medijskim zakonima donijetim krajem 2002. godine, državna *Pobjeda* još nije privatizovana. Brojne lokalne radio i TV stanice nijesu transformisane u lokalne javne servise. Prema brojnim primjedbama međunarodnih dokumenata, RTCG još nije istinski javni servis i pod jakim je uticajem vladajućih krugova.

Milena PEROVIĆ-KORAĆ
Zoran RADULOVIĆ

Željko Rutović: „S obzirom da je Skupština Republike Crne Gore u novembru 2005. godine usvojila Zakon o zaštiti konkurencije, potreba donošenja posebnog zakona o nedozvoljenoj medijskoj koncentraciji u štampanim medijima postala je suvišna”

(Projekat je podržan od strane Delegacije EU u Crnoj Gori, a svi nalazi su isključivo rezultat istraživanja našeg novinarskog tima)

Bitka za servis

Glavna prepreka transformaciji RTCG u javni servis je, prema više međunarodnih izvještaja – od američkog NED do izvještaja o napretku EU, nedostatak političke volje

Transformacija RTCG u javni servis nije izvršena iako je to bio jedan od glavnih ciljeva medijskih zakona usvojenih u Skupštini Republike Crne Gore davne 2002. godine. Crna Gora je preuzela i međunarodne obaveze da transformiše državnu televiziju, koje proističu iz preporuka Savjeta Evrope i *Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju* sa EU.

BEZ AUTONOMIJE: Werner Rumphorst, bivši direktor Sektora za pravna pitanja EU za radiodifuziju definiše javni servis: „To je ona radiodifuzija koja je namijenjena javnosti, finansirana od strane javnosti i kontrolisana od strane javnosti”. RTCG trenutno ne zadovoljava nijedan od ta tri kriterijuma.

Transformacija RTCG u javni servis onemogućena je upravo zbog toga što nijesu obezbijedeni potpuna autonomija organa upravljanja, javno finansiranje i emitovanje programa koji je isključivo u skladu sa opštim interesom.

Članovi Savjeta RTCG, najvišeg upravljačkog tijela, se od 2008. godi-

SKUPŠTINA CRNE GORE: Ne odriče se kontrole

ne, kada su usvojene izmjene Zakona o javnim servisima, biraju u parlamentu. „Savjet imenuje i razrješava Skupština”, kaže zakon. Na taj način je Savjet stavljen pod direktnu kontrolu vladajuće koalicije, smatraju mnogi

ne podležu nikakvom obliku političkog ili bilo kog drugog uticaja prilikom vršenja njihovih funkcija“

Prema ranijem zakonskom rješenju iz 2002. godine parlament je trebalo samo da potvrdi imenovanja različitih

medijski stručnjaci. Na to je, prije nego je novo rješenje usvojeno, upozorila i **Sandra Bešić Hrvatinić**, ekspertica Savjeta Evrope.

„Ja sam veoma osjetljiva na problem upravljanja javnog servisa... Na tom pitanju obično stoji i pada ideja javnog servisa. Politici se ponovo otvaraju vrata za uticaj na javni servis, a kada ih jednom otvorite onda ih je jako teško zatvoriti. Uvijek treba imati na umu da politika veoma rijetko sama sebe ograničava i da treba u zakonu osigurati da ne postoji ni minimalna mogućnost da politika utiče na članove Savjeta i na njihov izbor”, kazala je ona.

U preporuci SE navodi se: „Da bi se garantovala nezavisnost upravnih odbora javnih elektronskih medija neophodno je da odbori

organizacija, kulturnih i načnih institucija, te civilnog sektora. Taj model je trebao da obezbijedi nezavisnost i pluralizam različitih društvenih grupa.

Jadranka Vojvodić, zamjenica direktora Agencije za radiodifuziju smatra da je trebalo zadržati rješenje iz 2002. godine. Ona za *Monitor* kaže: „Novi model izbora članova Savjeta RTCG predstavlja korak unazad ako se posmatra uloga civilnog sektora. Jer, njegovi ovlašćeni predstavnici više ne imenuju nego predlažu članove Savjeta RTCG”. Ona ističe da je evropska praksa neujednačena, te da postoje različiti modeli izbora nadzornih organa, ali da je suština da se obezbijedi nezavisnost tih tijela, što izmjenama postojećeg zakona nije učinjeno.

Željko Rutović, pomoćnik ministra kulture, medija i sporta za *Monitor* kaže da je „upravo model izbora članova Savjeta RTCG iz 2002. godine doveo do problema u konstituisanju Savjeta, što je pored problema u finansiranju RTCG, bio i jedan od glavnih razloga za izmjenu Zakona”.

Rutović je ranije ocijenio da je novi model „dovoljno evropski”, te da u regionu ima primjera „da se poslaničke liste dogovaraju oko liste kandidat za članove savjeta”. **Mark**

Werner Rumphorst: „Sve dok postoji finansiranje iz državnog budžeta, radiodifuzna organizacija će vjerovatno biti državna kompanija sa svim ograničenjima koja se time podrazumijevaju”

Tomson, direktor Instituta za Otvoreno društvo odgovorio je tada: „Tužno je što čujem od Rutovića da Vlada želi da se miješa u regulaciju zato što je to međunarodna praksa. To jeste međunarodna praksa, ali loša. Vi ste zakonima od prije nekoliko godina uveli najbolju međunarodnu praksu i tužno je da je sad mijenjate”.

Rutović za *Monitor* pojašnjava zašto je po njemu bolje novo rješenje: „Imenovanje Savjeta novim zakonom iz 2008. godine tj. istovremenim izjašnjavanjem Skupštine Crne Gore o cijelom prijedlogu liste, otklonila se mogućnost selektivnog eliminisanja prijedloga ovlašćenih predlagača, tj. konkretno eliminisala mogućnost pretvaranja instituta imenovanja u izbor između više predloženih kandidata”.

Vlada je izmjenama Zakona o javnim servisima, u stvari, samo ozakonila dotadašnju praksu kršenja medijskih zakona u parlamentu. Samo je prvo imenovanje Savjeta, odmah nakon usvajanja Zakona, krajem 2002. godine, prošlo bez problema. Četiri godine kasnije, vladajuća većina u Skupštini, podržana dijelom opozicionih partija, umjesto da potvrdi počela je da bira članove Savjeta, pa nije potvrđen izbor nekih kandidata iz redova nevladinog sektora. Profesor **Mijat Šuković** upozorio je tada da „Skupština Crne Gore

Jadranka Vojvodić: „Novi model izbora članova Savjeta RTCG predstavlja korak unazad ako se posmatra uloga civilnog sektora. Jer, njegovi ovlašćeni predstavnici više ne imenuju nego predlažu članove Savjeta RTCG”

ne bi trebalo da odlučuje o kandidatima za Savjet, već samo da potvrđuje imenovanje - isto kao „kada verifikuje poslaničke mandate”.

Trend kršenja medijskih zakona u Skupštini, međutim, nastavio se. Vladajuća većina u parlamentu je tokom 2007. i 2008. godine više puta odbila da potvrdi pet kandidata koje su predložile Zakonom predviđene institucije. Savjet se faktički bio raspao, jer je prestao mandat petorici od 11 članova. Ovi problemi su prevaziđeni tek novim zakonskim rješenjima.

OPET NABUDŽETU: Izmjenama zakona Vlada je napravila još jednu ključnu izmjenu - RTCG je vraćena na budžetsko finansiranje, čime je dovedena u pitanje jedna od temeljnih postavki javnog servisa - da se RTCG finansira dominantno iz javnih izvora. Novo rješenje su pojedini predstavnici civilnog sektora i opozicionih partija karakterisali kao vraćanje u devdesete, kada je RTCG bila državna televizija.

U uputstvu o načinu preusmjeravanja sredstava iz budžeta za finansiranje RTCG koje je u januaru 2009. godine donijelo Ministarstvo finansija stoji da će RTCG godišnje dobijati 1,20 odsto od tekućeg budžeta.

Zakon iz 2002. godine predviđao

je, međutim, da se RTCG dominantno finansira od radio-difuzne pretplate. Taj model bio je u skladu sa *Amsterdamskim protokolom*, koji su zemlje EU usvojile još 1997. Kao četiri osnovna principa finansiranja javnih servisa *Protokol* navodi: stabilnost, nezavisnost, proporcionalnost i transparentnost.

Nekoliko godina rtv pretplata je redovno ubirana preko telefonskih računa. Problem je nastao kada je privatizovan *Telekom Crne Gore*. Novi vlasnik je, u septembru 2007. godine, obustavio njeno ubiranje, a RTCG ostala bez najznačajnijeg izvora prihoda. ARD je krenula u pregovore sa novim potencijalnim distributerima. U novembru 2007. godine postignut je preliminarni dogovor da *Elektroprivreda Crne Gore* distribuira pretplatu preko računa za struju. Ni to nije uspjelo.

„Činjenica da je propao sistem naplate televizijske pretplate pokazuje koliko naši građani smatraju da je program RTCG kredibilan”, kazao je tada za *Monitor* **Željko Ivanović**, direktor *Vijesti*.

Slamanje finansijske samostalnosti, ranija kršenja zakonskih odredbi oko izbora Savjeta, kao i najnovija rješenja koja nijesu u duhu jačanja javnog servisa, uticala su na rejting RTCG, koji od 2006. godine ima trend pada.

Rutović za *Monitor* komentariše odluku da se RTCG finansira iz budžeta kao „značajno bolji sistem finansiranja” koji je uslijedio zbog činjenice da sistem naplate radio-difuzne pretplate, kao osnovnog izvora sredstava, nije zaživio, „već se pokazao kao komplikovan i nesiguran model”.

On dodaje: „Novi model finansiranja RTCG iz dijela opštih budžetskih prihoda, primjenom propisanog ko-

eficijenta, je u skladu sa evropskim standardima o nezavisnosti javnih servisa, jer se sredstva po ovom osnovu utvrđuju propisanim mehanizmom i neposredno preusmjeravaju RTCG, bez mogućnosti uticaja izvršnih organa na njihov iznos i dinamiku ostvarivanja”.

AKO SE VLADA UZDRŽI: Rutović podsjeća da je **Mikloš Harašti**, visoki predstavnik OEBS-a za slobodu medija, kazao da finansiranje RTCG iz budžeta ne znači da je ugrožena njena nezavisnost. Harašti je, međutim, prije usvojanja novih rješenja napomenuo da je to rješenje dobro, ali samo „ako

ipak bolje rješenje: „U nekim zemljama centralne Evrope, a još više u istočnoj Evropi, mada takođe i u nekim državama zapadne Evrope, javno finansiranje se javlja u formi godišnjih raspodjela iz državnog budžeta. Međutim, pažljivim posmatranjem se uočava da je, posebno kada se radi o upravljačkoj i – iznad svega – uređivačkoj nezavisnosti, češći slučaj da radiodifuzna organizacija više ili manje liči na državnu, prije nego na istinski nezavisnu organizaciju javnog radiodifuznog servisa.”

Sve dok postoji finansiranje iz državnog budžeta, napominje on, „radiodifuzna organizacija će vjerovatno biti državna kompanija sa svim ograničenjima koja se time podrazumijevaju”.

Od kada se krenulo u transformaciju RTCG, 2002. godine, građani nijesu ostvarili mogućnost kontrole javnog servisa, što je još jedna od temeljnih karakteristika javnih medija. Prva Komisija za žalbe i predstavke, osnovana je prije više od sedam godina. Međutim Komisija faktički nije zaživjela, na imejl Komisije za šest godina stigla je - jedna žalba.

Uz sve zakonske nedoumice, jedna od temeljnih prepreka transformaciji RTCG u javni servis je, prema više međunarodnih izvještaja – od američkog NED do izvještaja o napretku EU, nedovoljno jaka politička volja da se RTCG transformiše u medij koji će brinuti o opštem dobru, a ne interesima određenih krugova. Tu bi trebalo tražiti i glavne razloge što su, prema brojnim primjedbama, najnovija zakonska rješenja manje *evropska* nego ona s početka decenije.

Milena PEROVIĆ-KORAĆ
Zoran RADULOVIĆ

Vlada odluči da se uzdrži od miješanja u uređivačku politiku”. On je tada pojasnio: „Moram da napomenem da nema dovoljno dobrog zakona koji može garantovati nezavisnost RTCG ako Vlada ne želi da joj dozvoli da bude nezavisna”.

Jadranka Vojvodić upozorava da bez uvida u Izvještaj o radu RTCG za 2009. godinu nije moguće utvrditi strukturu prihoda nakon uvođenja novog modela. „Ali se može očekivati postojanje još veće zavisnosti, odnosno oslanjanje na samo jedan izvor finansiranja a to je budžet”.

Rumphorst ocjenjuje da je pretplata